

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

KOD UCZNIĄ

--	--	--

DATA URODZENIA UCZNIĄ

--	--	--	--	--	--	--	--

dzień miesiąc rok

*miejsce
na naklejkę
z kodem*

dysleksja

**EGZAMIN
W TRZECIEJ KLASIE GIMNAZJUM
Z ZAKRESU PRZEDMIOTÓW
HUMANISTYCZNYCH**

KWIECIEŃ 2005

Informacje dla ucznia

1. Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 18 stron. Ewentualny brak zgłoś nauczycielowi.
2. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem z czarnym atramentem. Nie używaj korektora.
3. W zadaniach od 1. do 20. są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Tylko jedna z nich jest poprawna. Wybierz ją i zaznacz odpowiednią literę znakiem **X**, np.:

A. ~~X~~ C. D.

Jeśli się pomylisz, otocz znak **X** kółkiem i zaznacz inną odpowiedź, np.:

A. ~~(X)~~ ~~X~~ D.

4. Rozwiązania zadań od 21. do 33. zapisz czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
5. W arkuszu znajduje się miejsce na brudnopis. Możesz je wykorzystać, redagując odpowiedź. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

**Czas pracy:
do 180 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 50**

Powodzenia!

PLEMIONA EUROPY

Tekst I

W IX wieku kraje Europy rozumianej jako krąg cywilizacji, wciśnięte między Bizancjum, islam i krąg ludów pogańskich, nie były zbyt rozległe. Wówczas jednak uzyskały tożsamość kulturową, nawiązując do tradycji dawnego cesarstwa, ale opierając się także na tradycji plemiennej ludów tworzących nową mapę polityczną w zachodniej, łacińskiej i katolickiej części kontynentu. Ojcem tej Europy (tak nazywanym już przez współczesnych) był Karol Wielki.

Przez ponad stulecie jej granice praktycznie nie ulegały zmianom. Gwałtowny rozwój nastąpił dopiero w wieku X. Do wspólnoty chrześcijańskiej zostały włączone nowe i, co ważniejsze, trwałe organizmy państwowe. W kolejności chronologicznej Czechy, Dania, Polska, Węgry, Ruś, Norwegia i Szwecja przyjęły chrzest, w rozumieniu ówczesnych polityków i intelektualistów, wchodząc do grona państw tej samej ideologii. (...) Pozornie Polska miała niewielkie szanse na odegranie znaczącej roli w nowym układzie politycznym. Zaskakujący zatem był fakt udania się cesarza Ottona III do najmniej znanego kraju nowej Europy.

Podróż cesarska do Gniezna spowodowana była szczególnie korzystnym dla Chrobrego zbiegiem okoliczności. Jedną z najbardziej znanych postaci na dworze cesarza rzymskiego – biskup praski Wojciech, osobisty przyjaciel Ottona III, zginął w 997 r. z rąk pogan podczas swej misji chryścianizacyjnej w Prusach. I Otton, i Wojciech mieli przed oczyma ideę wskrzeszenia Rzymu – uniwersalnego państwa chrześcijańskiego. Pod koniec X wieku mogło się wydawać, że czas zjednoczenia Włoch, Niemiec, Francji i nowych ziem – Słowiańszczyzny jest już niedaleki. (...) Nowa idea Europy rzymskiej wymagała bohaterów czasów sobie współczesnych, którzy swą działalnością i postawą kształtowałyby właściwie wzory. Wojciech, dobrze znany w otoczeniu cesarza i papieża, męczennik za wiarę, został niemal natychmiast zaliczony w poczet świętych. Papież Sylwester II już w 999 r. podjął decyzję o utworzeniu nowej metropolii i powołaniu na

tron arcybiskupi Gaudentego (który też brał udział w misji pruskiej Wojciecha). Do Gniezna zwołany został synod, w którym obok licznie przybyłego duchowieństwa postanowił wziąć udział sam cesarz – przyjaciel męczennika.

Chrobry znakomicie wykorzystał sprzyjające okoliczności. Wśród powstałych nowych organizmów politycznych Europy jego terytorium stało się najważniejszym ogniwem ziem świeżo włączonych do wspólnoty łacińskiej. Miało to oczywiście pozytywne skutki dla planowanych politycznych poczynania Bolesława – po raz pierwszy Polska zaistniała w świadomości elit europejskich. Skutki zjazdu ważne były także dla stosunków wewnętrznych kraju. Powstały bowiem początki więzi obejmującej mieszkańców różnych terytoriów plemiennych.

Na podstawie artykułu Henryka Samsonowicza *Odprawa u Bolesława*, „Polityka” 10/2000.

Zadania od 1 do 10 odnoszą się do Tekstu I.

W zadaniach 1, 8 i 9 musisz odwołać się także do swojej wiedzy.

Zadanie 1. (0-1)

Autor Tekstu I pisze o Europie

- A. współczesnej.
- B. średniowiecznej.
- C. renesansowej.
- D. oświeceniowej.

Zadanie 2. (0-1)

W X wieku o wejściu nowych państw w krąg cywilizacji europejskiej zdecydowało

- A. utworzenie metropolii w Gnieźnie.
- B. zagrożenie islamem.
- C. zwołanie synodu w Polsce.
- D. przyjęcie przez nie chrześcijaństwa.

Zadanie 3. (0-1)

Ojcem Europy w IX wieku nazywano

- A. Karola Wielkiego.
- B. Ottona III.
- C. Bolesława Chrobrego.
- D. Sylwestra II.

Zadanie 4. (0-1)

Otton III i Wojciech byli rzecznikami

- A. odrodzenia państwa polskiego.
- B. utworzenia państw narodowych.
- C. wykreowania bohatera Europy.
- D. połączenia państw chrześcijańskich.

Zadanie 5. (0-1)

W zjeździe gnieźnieńskim uczestniczyli między innymi

- A. Otton III i Bolesław Chrobry.
- B. Otton III i Mieszko I.
- C. Sylwester II i Bolesław Chrobry.
- D. Wojciech i Otton III.

Zadanie 6. (0-1)

Od końca X wieku postać św. Wojciecha była symbolem

- A. wierności w przyjaźni.
- B. męczeństwa za wiarę.
- C. radykalizmu poglądów.
- D. rozsądku politycznego.

Zadanie 7. (0-1)

Skutkiem zjazdu w Gnieźnie było

- A. uznanie św. Wojciecha za patrona Polski.
- B. podporządkowanie Kościoła cesarstwu.
- C. zaprzestanie misji chrystianizacyjnych.
- D. wzmocnienie pozycji Polski w Europie.

Zadanie 8. (0-1)

Nawiasy z wielokropkiem (...) zostały zastosowane w Tekście I, aby

- A. zasygnalizować stanowiska różnych osób.
- B. zaznaczyć opuszczenia fragmentów tekstu.
- C. udramatyzować wypowiedź.
- D. urozmaicić interpunkcję.

Zadanie 9. (0-1)

Autor Tekstu I posłużył się stylem

- A. potocznym.
- B. popularnonaukowym.
- C. urzędowym.
- D. artystycznym.

Zadanie 10. (0-1)

Intencją autora Tekstu I było

- A. potępienie chrystianizacji pogan w Europie Środkowej.
- B. skrytykowanie idei wskrzeszenia Rzymu, modnej w czasach Ottona III.
- C. wskazanie najważniejszych przyczyn słabości Polski.
- D. opisanie okoliczności, w których doszło do zjazdu gnieźnieńskiego.

Tekst II

I w zjednoczonej Europie byłoby pięknie, gdyby policjantami zostali Anglicy, szefami kuchni Francuzi, inżynierami Niemcy, kochankami Włosi, a koordynację powierzono Szwajcarom. Ale Unię trzeba by rozwiązać, gdyby szefami kuchni zostali Anglicy, mechanikami Grecy, kochankami Szwajcarzy, policjantami Niemcy, a wszystko koordynowaliby Włosi. (...)

W Europie zaskakują nas rzeczy najbardziej wydawałoby się oczywiste. Moja córka Patrycja z wielką tremą pierwszy raz zaprezentowała rodzicom angielskiego *boyfrienda*, który okazał się sympatyczny, lecz przy obiedzie trzymał jedną rękę pod stołem. Kiepskie wychowanie – orzekliśmy autorytatywnie z żoną, ale ocena okazała się niekompetentna. Otóż u nas (także we Francji i w Niemczech) do dobrego tonu należy trzymanie przy jedzeniu obu rąk nad krawędzią stołu, a w Anglii – elegancja nakazuje opuszczenie jednej ręki poza stół.

Anglicy mają nie tylko podejrzaną kuchnię. Odmienny jest też zabobon z czarnym kotem. Na kontynencie czarny kot przynosi pecha, u Anglików – odwrotnie, to zwiastun powodzenia. Podobno czarny kot przebiegł wzdłuż linii frontu przed bitwą pod Waterloo. Wszystko jasne! (...)

Nie wiadomo, jak powstają stereotypy. Ktoś się obrazi, coś powie, powstanie plotka, chętnie powtarzana. (...)

Holendrzy, potomkowie pastorów, żeglarzy i kupców, uchodzą za lud zgodny. Dlaczego? Bo w genach mają niski stopień kłótności: nie mieli czasu się kłócić, współdziałanie ludzi na terenach depresyjnych (poniżej poziomu morza) było konieczne, by utrzymać wodę za wałami i tym samym utrzymać się przy życiu.

Hiszpanie to duma, zaangażowanie i fatalizm – przebijające z bladych twarzy mieszczan z obrazów el Greca. Skąd fatalizm? Zapewne domieszka krwi Maurów, może obecność słów arabskich w języku? W każdym razie ujęła mnie gorycz przysłowia – Bóg daje orzechy bezzębnym.

O Włochach trzeba by napisać osobny poemat, gdyż los oferował im Florencję, Michała Anioła i widok z teatru grec-

kiego w Segeście. Zapewne to najbardziej teatralny naród w Europie. I w kostiumie, i w zachowaniu. Otóż chłop na polu, o cokolwiek zagadnięty, mówi, jakby stał na scenie!

Dla Niemców czystość, porządek i spokój są cechami kardynalnymi. Brytyjski autor John Ardagh pisał o ich „głębokiej teutońskiej (tu: germańskiej) potrzebie ciszy”. Być może w tym podobni są do naszych braci Litwinów.

Bracia Słowianie – cóż, tych najlepiej znamy, więc nie ma tu już miejsca na opis. Z dumą można podkreślić, że w zachodnich książkach jako cechę narodową wymienia się słowiańskie poczucie humoru.

Wykorzystano fragmenty artykułu Marka Ostrowskiego *Plemiona Europy*, „Polityka” 16/2003.

Zadania 11, 12 oraz 15 i 16 odnoszą się do Tekstu II.

Zadanie 13 odnosi się do rysunków i Tekstu II.

W zadaniach 14, 17 i 18 musisz odwołać się także do swojej wiedzy.

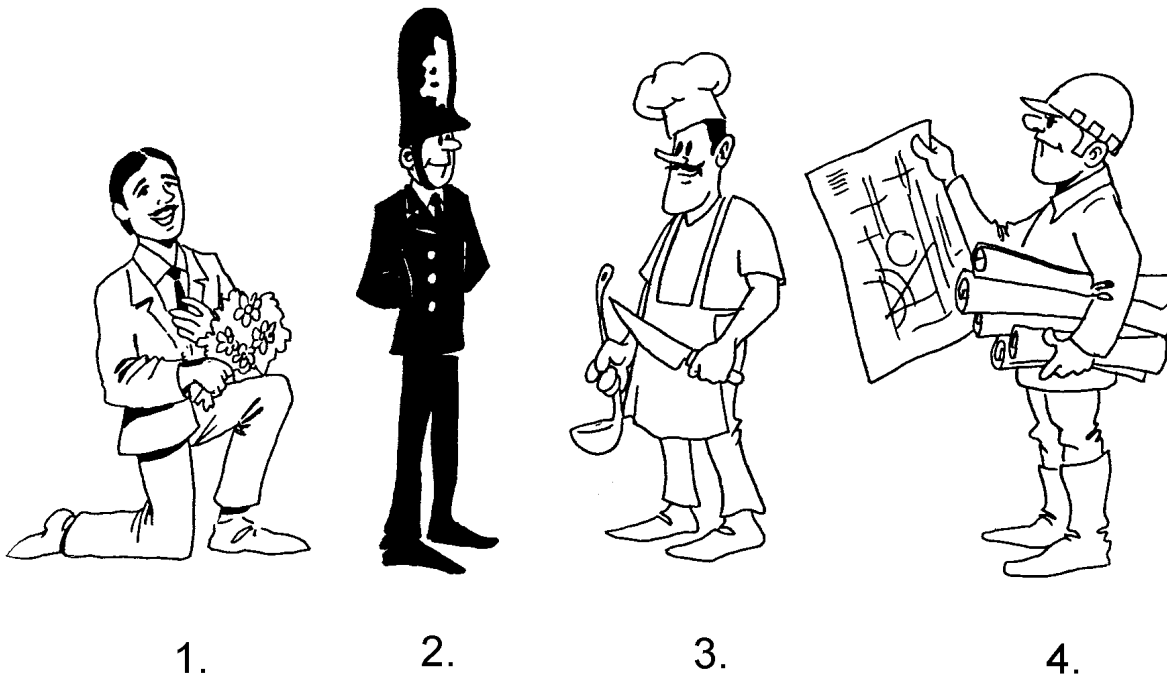
Zadanie 11. (0-1)
Stereotyp jest to

- A. pozycja jednostki w grupie społecznej lub usytuowanie grupy w większej zbiorowości.
- B. oznaka czegoś, zwykle jakiegoś ujemnego zjawiska, często choroby.
- C. uproszczony obraz rzeczywistości, często oparty na niepełnej lub fałszywej wiedzy.
- D. postawa wynikająca z założenia, że ojczyznę człowieka jest cały świat.

Zadanie 12. (0-1)

Wychowanie chłopca Patrycji zostało ocenione przez jej rodziców

- A. trafnie.
- B. złośliwie.
- C. wnikliwie.
- D. mylnie.

Zadanie 13. (0-1)

Który z rysunków odpowiada stereotypowi Francuza przedstawionemu w Tekście II?

- A. 1. B. 2. C. 3. D. 4.

Zadanie 14. (0-1)

Jak pod Waterloo potwierdziło się przekonanie Anglików, że czarny kot przynosi szczęście?

- A. Pokonali oni Napoleona.
B. Nie wzięli udziału w bitwie.
C. Napoleon odniósł zwycięstwo.
D. Bitwa nie została rozstrzygnięta.

Zadanie 15. (0-1)

Co sprawiło, że Holendrzy stali się ludźmi zgodnymi?

- A. Osiadły tryb życia.
- B. Morskie wyprawy.
- C. Zmagania z żywiołem.
- D. Brak zagrożeń.

Zadanie 16. (0-1)

Hiszpańskie przysłowie: *Bóg daje orzechy bezzębny* mówi o

- A. dobrodziejstwie losu.
- B. złośliwości losu.
- C. sprawiedliwości losu.
- D. zmienności losu.

Zadanie 17. (0-1)

Słowo *boyfriend* użyte w Tekście II jest przykładem

- A. wyrazu rodzimego.
- B. dialektyzmu.
- C. wyrazu zapożyczonego.
- D. archaizmu.

Zadanie 18. (0-1)

Co oddzielają przecinki we fragmencie Tekstu II: *Moja córka Patrycja z wielką tremą pierwszy raz zaprezentowała rodzicom angielskiego boyfrienda, który okazał się sympatyczny, lecz przy obiedzie trzymał jedną rękę pod stołem?*

- A. Zdania składowe.
- B. Wyrazy bliskoznaczne.
- C. Części zdania.
- D. Równoważniki zdania.

Tekst III

Czesław Miłosz *Ojciec objaśnia*

- [I] „Tam, gdzie ten promień równiny dotyka
I cień ucieka, jakby biegł naprawdę,
Warszawa stoi, ze wszech stron odkryta,
Miasto niestare, ale bardzo sławne.
- [II] Dalej, gdzie z chmurki wiszą deszczu struny,
Pod pagórkami z akacjowym gajem,
To Praha. Nad nią zamek widać cudny,
Wsparty na górze starym obyczajem.
- [III] To, co krainę białą pianą dzieli,
To Alpy. Czarność – to są lasy jodły.
Za nimi, w słońca żółtego kąpieli,
Italia leży niby talerz modry.
- [IV] Z pięknych miast, których wznosi się tam wiele,
Rzym rozpoznacie, chrześcijaństwa stolicę,
Po tych okrągłych dachach na kościele,
Czyli świętego Piotra bazylice.
- [V] A tam, na północ, za morską zatoką,
Gdzie mgły niebieskiej chwieje się równina,
Paryż chce wieży towarzyszyć krokom
I stado mostów ponad rzeką wspina.
- [VI] I inne miasta Paryżowi wtórzą
Szkłem ozdobione, okute żelazem.
Ale na dzisiaj byłoby za dużo.
Resztę opowiem kiedyś innym razem.”

Czesław Miłosz, *Świat (Poema naiwne)*,
[w:] *Wiersze wybrane*, Warszawa 1980.

Zadania od 19 do 24 i zadanie 26 odnoszą się do wiersza Czesława Miłosza. W zadaniu 20 musisz odwołać się także do swojej wiedzy.

Zadanie 25 odnosi się do opisu fotografii i wiersza.

Zadanie 19. (0-1)

Charakteryzując miasta, osoba mówiąca w wierszu zwraca uwagę na ich

- A. położenie i architekturę.
- B. mieszkańców i tradycję lokalną.
- C. wzajemne kontakty handlowe i kulturalne.
- D. udział w najważniejszych wydarzeniach dziejowych.

Zadanie 20. (0-1)

W cytacie: *Paryż chce wieży towarzyszyć krokom występuje*

- A. apostrofa.
- B. porównanie.
- C. przenośnia.
- D. epitet.

Uwaga! Jeśli w zadaniach otwartych punktowanych 0-1 wśród odpowiedzi poprawnych pojawiają się odpowiedzi niepoprawne, przyznaje się 0 pkt za zadanie.

Zadanie 21. (0-1)

Sformułuj argument, którym uzasadnisz celowość ujęcia w cudzysłów wszystkich zwrotek wiersza.

.....
.....

Zadanie 22. (0-1)

W jakiej roli występuje ojciec?

.....
.....

Zadanie 23. (0-1)

Co w języku wypowiedzi ojca świadczy o tym, że mówi on do dzieci? Nie cytuj.

.....
.....

Zadanie 24. (0-1)

Wyjaśnij sens cytatu z drugiej zwrotki wiersza: *Wsparty na górze starym obyczajem.*

.....
.....
.....

Opis fotografii do zadania 25.

Fotografia przedstawia duży plac, na którym systematycznie gromadzą się wierni spotykający się z papieżem. W głębi znajduje się duża świątynia chrześcijańska z wieżami w kształcie półkul. Jedna z nich, pośrodku budowli, jest znacznie większa i wyższa od pozostałych.

Zadanie 25. (0-1)

Zatytułuj opisaną fotografię, posługując się informacjami z wiersza. Nie cytuj.

.....
.....
.....
.....

Zadanie 26. (0-1)

Podaj dwie cechy tekstu Czesława Miłosza świadczące o tym, że jest on utworem poetyckim.

.....
.....

Opis dwóch ilustracji (A i B) do zadań 27, 28, 29.

Ilustracje pochodzą z *Ewangeliarza Ottona III*. Ilustracja A przedstawia personifikacje ziem europejskich (Rzymu, Francji, Niemiec, Słowiańszczyzny), które składają hołd Ottonowi III. Są to cztery kobiety pochylone w ukłonie. Każda z nich ma na głowie koronę, a w ręku trzyma dary. Wszystkie są ubrane w długie, bogate szaty. Ilustracja B przedstawia Ottona III siedzącego na tronie. Cesarz ma na głowie koronę, w prawej ręce trzyma długą laskę, a w lewej – jabłko ze zdobieniem w kształcie krzyża. Ubrany jest w długą, powłóczystą i bogatą szatę. Po jego prawej stronie stoją dwie postacie w strojach kapłańskich. Na głowach, pośrodku, mają wygolone kółka. Obie trzymają księgi, a jedna położyła lewą dłoń na oparciu tronu. Po lewej stronie Ottona III stoją również dwie postacie. Pierwsza z nich to mężczyzna z siwymi włosami i brodą. Ubrany jest w wąską szatę sięgającą kolan i pelerynę spiętą pod szyją. W lewej ręce trzyma miecz. Za nim stoi mężczyzna z czarnymi włosami i brodą. W prawej ręce trzyma włócznię, a w lewej tarczę. Postać cesarza jest wyolbrzymiona i chociaż inne osoby stoją, wydają się od niego znacznie mniejsze.

Zadania 27 i 28 odnoszą się do opisu ilustracji B, a zadanie 29 do Tekstu I oraz opisu ilustracji A i B.

Zadanie 27. (0-1)

Przedstawiciele jakich dwóch grup społecznych są ukazani obok władcy na ilustracji B?

.....
.....

Zadanie 28. (0-1)

Podaj dwa przykłady oznak władzy Ottona III przedstawionych na ilustracji B.

.....
.....

Zadanie 29. (0-1)

Z jaką ideą Ottona III, opisaną w Tekście I, można powiązać ilustracje A i B?

.....
.....
.....

Zadanie 30 odnosi się do tytułu arkusza.

Zadanie 30. (0-1)

Zastąp w nazwie motywu przewodniego arkusza egzaminacyjnego wyraz *plemiona* innym jego odpowiednikiem.

.....

W zadaniu 31 musisz odwołać się także do swojej wiedzy.

Zadanie 31. (0-1)

Do czego może doprowadzić posługiwanie się stereotypami w ocenie innych narodów?

.....

.....

.....

Zadanie 32. (0-4)

Ułóż w punktach plan jednodniowej wycieczki klasowej do któregoś z miast europejskich. Zaplanuj zwiedzanie co najmniej trzech obiektów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 33. (0-15)

Napisz list do kolegi z zagranicy, w którym zachęcisz go do zwiedzenia wybranej miejscowości w Polsce. Opisz dokładnie jeden z prezentowanych obiektów. Pamiętaj, że Twoja praca nie powinna być krótsza niż połowa wyznaczonego miejsca.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Brudnopis

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....